

помилку, помічає помилки дітей і володіє мовленнєвими способами їх виправлення; практикант використовує різні способи активізації всіх дітей на занятті з урахуванням їх вікових особливостей і здійснює індивідуальний підхід до дітей; раціонально поєднуються фронтальні, групові та індивідуальні форми роботи з урахуванням особливостей кожної з них та ступеня навчання; правильно визначені об'єкти контролю та критерії їх оцінювання, використовуються різноманітні прийоми контролю; грамотно використовуються нетехнічні і технічні засоби навчання, як наявні, так і самостійно виготовлені; студент епізодично користується конспектом і в ході заняття може скоригувати свою діяльність.

Запровадження спеціалізованої підготовки майбутніх вчителів іноземної мови дошкільної ланки освіти у систему вищих педагогічних навчальних закладів вимагає створення спеціального навчально-методичного забезпечення. Створення програми педагогічної практики з курсу методики навчання іноземної мови дітей дошкільного віку передбачає обґрунтування мети, принципів, змісту, технології підготовки фахівців такого профілю. Багаторічна апробація програми довели її ефективність для підготовки майбутніх учителів іноземної мови для дошкільної ланки освіти.

Література

1. Бігич О.Б. Методична освіта майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи: Монографія. – К.: Вид центр КНЛУ, 2004. – 278 с.
2. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / За ред. В.Г.Кременя. Авторський колектив: М.Ф.Степко, Я.Я.Болюбаш та ін. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2004. – 384 с.
3. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А.В.Петровского. – М., 1979.
4. Зимняя И.А. Педагогическая психология. Ученик для вузов. – М., 1999. – 384 с.
5. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах: Підручник / Кол. авторів під кер. С.Ю. Ніколаєвої. – К.: Ленвіт, 2002. – 328 с.
7. Наказ МОН України № 774 від 30.12.2005р. “Про впровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу”.
8. Пассов Е.И. Культуросообразная модель профессиональной подготовки учителя: философия, содержание, реализация // Иноземні мови. -2002.-№ 4.-С.3-18.
9. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах. Затверджено наказом Міністерства освіти України від 2 червня 1993 р. № 162 // Зб. законодавчих та нормативних актів про освіту. – К., 1994. – Вип. I. – С. 111-136.
10. Шкваріна Т.М. Методика навчання іноземної мови дошкільників: Навч.посібник. – К.: Освіта України, 2006. – 300с.
11. Языкова Н.А. Цели и содержания методической подготовки студентов педагогических факультетов иностранных языков // Иностр.яз.в школе. – 1995.

Аннотація. Стаття посвячена обґрунтуванню теоретических основ програми педагогической практики курса методики обучения иностранному языку дошкольников.

Keywords: pedagogical practice, method of studies of foreign language of under-fives.

Annotation. The article is devoted to the theoretical grounds of pedagogical practice course on methods of teaching a foreign language preeschool children.

Keywords: pedagogical practice, method of studies of foreign language preeschool children.

УДК 378.372

Шкуренко О.В.

ПРОФЕСІЙНО ПЕДАГОГІЧНА КОМУНІКАЦІЯ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Анотація. У статті автор розглянув основні засади комунікативності майбутнього педагога. Розкрив проблему недостатньої підготовки вчителів початкових класів стосовно професійно-педагогічної комунікації.

Ключові слова: засади комунікативності, майбутні педагоги, підготовка вчителя початкових класів, професійно-педагогічна комунікація.

Нове, XXI століття – віха інформаційної стадії розвитку цивілізації. У всьому світі керування своїм інформаційним полем, своєю конкурентоспроможністю стає необхідністю для будь-якої організації. Особливо це стосується освіти. Наступ комп'ютерних технологій на традиційні технології вимагає вчителів більш активніше шукати нові напрямки для своєї подальшої роботи.

Проблема комунікативно-професійної компетентності студентів в даний час є віддзеркаленням об'єктивних потреб суспільства в підготовці фахівців. Цій проблемі приділяють увагу такі вчені як В.Будак, В.Волкова, М.Каган, О.Комар, О.Психота, О.Пометун, Н.Побірченко, І.Яковлев та ін. Концептуальною ідеєю нашого ж дослідження є твердження того, що комунікація і компетентність в сучасному суспільстві взагалі і в підготовці фахівців, зокрема, стає рушійною силою розвитку суспільства і особи майбутнього фахівця.

Сьогодні майбутньому вчителю, як об'єкту і суб'єкту навчально-виховного процесу, найкраще орієнтуватися в широкому спектрі сучасних інноваційних технологій, ідей, шкіл, напрямлень, освітніх технологій та технологій комунікації.

Нові технології все частіше стукають в школу. Учні, які зараз навчаються в школах більше володіють інформацією та можливостями сучасного інформаційного поля. На відміну від учителів діти давно засвоїли нові поняття, термінологію, форми та методи сучасної комунікації [7].

Невід'ємною складовою професії педагога є інтенсивна комунікація, яка здійснюється по горизонталі – комунікація з колегами, працівниками педагогічних установ і по вертикалі – спілкування з керівниками й учнями, у навчальному закладі і за його межами у письмовій і в усній формах, контактним способом і опосередковано (документація і комп'ютерна комунікація) і слугує головним засобом розв'язання багатопланових і педагогічних завдань.

Особистісно-орієнтовані технології запускають внутрішні механізми саморозвитку, самореалізації у різновидах, професійно-педагогічної комунікації; дають змогу відчувати задоволення від усвідомлення власного зростання й розвитку; формують готовність особистості керуватися у власних діях цінностями професійно-педагогічної комунікації; виробляють систему дій, спрямованих на застосування комунікативних знань під час вирішення різноманітних комунікативних питань у міжособистісній взаємодії, інформаційно-освітньому середовищі; формують комунікативні уміння та особистісний комунікативний досвід – основу подальшого професійного самовдосконалення [2].

Комунікація – специфічний процес взаємообміну інформацією у системах “людина – людина”, “людина комп'ютер”, “людина – комп'ютер – людина”; процес самостійного пошуку інформації та її використання з метою самовдосконалення особистості, збагачення її за рахунок інформації [3].

Професійно-педагогічна комунікація ставить специфічні вимоги до якостей особистості вчителя. Найважливішою серед яких є комунікативність як необхідна передумова успішної й активної роботи з педагогічною інформацією. Інформацією, спрямованою на навчання і виховання учнів.

Комунікативність може виявлятися через: гіперкомунікативність – намагання стати центром спілкування, неадекватне усвідомлення позиції партнерів, ігнорування їх кутів зору; гіпокомунікативність – нездатність нормально контактувати, організувати зворотний зв'язок із співрозмовником. Якщо гіперкомунікативність робить співрозмовника надокучливим, то за гіпокомунікативністю розмова згасає, партнери в процесі спілкування відчувають внутрішній дискомфорт і незадоволення результатами. Обидві форми прояву комунікативності не відповідають вимогам до спілкування вчителя.

Компонентами професійно-педагогічної комунікативності вчителя є стійка потреба в систематичній різноманітній комунікації з дітьми, емоційному задоволенні на всіх етапах процесу комунікації, наявність здібностей до здійснення комунікації, прагнення до набуття комунікативних навичок і вмій, особливо це стосується майбутніх вчителів.

Комунікативність майбутнього вчителя формується під впливом багатьох чинників, серед яких переважають професійно-особистісні.

До універсальних якостей особистості вчителя належать [2]. Рівень ціннісного ставлення до професійно-педагогічної комунікації, тобто відображення у свідомості особистості позитивної значущості комунікативних знань, уявлень, переконань, емоцій. Комунікативна спрямованість яка визначає перспективу цілеспрямованого розвитку комунікативної діяльності.

Психологічна підготовленість, яка передбачає наявність у майбутнього вчителя певних властивостей, що сприяють ефективному вивченню і впливу на внутрішній світ учня. Доброзичливість, інтерес до роботи з дітьми, задоволення від роботи. Толерантність, терпимість до інших, розуміння, визнання значущості особистості учня. Емпатійність – вміння бачити свою спорідненість з учнем, здатність порозумітися з ним. Рефлексивність, передбачає активне і відсторонене спостереження за своєю діяльністю, готовність до її перегляду до різноманітних реакцій у взаємодії з дітьми. Прозорість для вихованців задумів і дій учителя. Виявляється у відмові “дистанції” з учнями, довірливому спілкуванні, готовності до запитань, спільних розмірковувань. Інтелігентність – розумовий розвиток особистості, вміння адекватно оцінювати ситуацію, логічно мислити, знаходити вирішення будь-якої проблеми, раціональний вибір комунікативних засобів впливу. Конгруентність – знання світу і почуттів дитини, сприйняття себе в ролі учня. Товаристкість – інтерес до людей, комунікабельність і контактність. Колективізм допомагає вчителю краще сприймати, розуміти і вивчати колектив учнів. Контактність – здатність вступати у психологічний контакт формувати довірливі відносини у зоні взаємодії, володіння навичками й уміннями спілкування і саморегуляції. Сугестивність – здатність педагога впливати на емоційну сферу дитини.

Суттєвими є й інші важливі особистісні якості вчителя як активність, дисциплінованість, організованість. Спеціальні якості вчителя характеризують внутрішню структуру його комунікативності. Серед них виокремлюють пізнавальні, управлінські і експресивні. Сформованість зазначених якостей забезпечує ефективність професійно-педагогічної діяльності. Принципово важливими особистісними якостями педагога є його ставлення до дітей, володіння організаторською, комунікативними техніками.

Педагогічне спілкування вимагає від учителя спеціальної підготовки, педагогічної мудрості в організації взаємин з учнями, батьками, колегами в різних сферах навчально-виховного процесу; уміння оперативного, правильно орієнтуватися у мінливих умовах спілкування, знаходити відповідні комунікативні засоби, які відповідали б його індивідуальності, ситуації спілкування та індивідуальним особливостям учня, постійно відчувати і підтримувати зворотній зв'язок у спілкуванні. На особливому рівні у майбутнього педагога повинно стояти вміння реалізовувати власні можливості в спілкуванні з іншими людьми, здатність сприймати, розуміти, засвоювати, передавати зміст думок, почуттів, прагнень у процесі навчання і виховання.

Непрофесійне педагогічне спілкування до страху в учнів, невпевненості, спричинює зниження працездатності, порушується динаміка мовлення, з'являється відчуженість, негативне ставлення до вчителя, навчання. Нерідко у дітей виникає почуття пригніченості, небажання самостійно діяти. Нерідко непрофесійне спілкування вчителя початкових класів приводить до втрати бажання вчитися, яке триває впродовж багатьох років.

При спілкуванні важливо не тільки як вчитель говорить на чому акцентує свою увагу, важливими аспектами є і не вербальні засоби комунікації. До не вербальних – відносять зовнішній вигляд педагога, міміка, жести, адже учні майже завжди копіюють поведінку вчителя, намагаються бути схожими на нього. Тому особливо потрібно ставитися і до підготовки матеріалу, викладення, не допустимо вчителю початкових класів мати шкідливі звички, неохайний вигляд, цим він мотивує учнів до негативного наслідування.

Найкраще відображає і допомагає при підготовці майбутніх вчителів початкових класів професійно-педагогічної комунікації інтерактивне навчання. В Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини працює центр інноваційних технологій навчання [5]. На базі якого відбувається підготовка студентів за інтерактивними технологіями навчання. Саме завдяки інтерактивним методам навчання студенти можуть розігрувати різні життєві ситуації, які часто виникають при перших роках викладання в школі. Разом з цим студенти набувають знань засобами інтерактивного навчання, спочатку теорія, методика, потім написання курсових, дипломних, магістерських робіт і завершують своє навчання – педагогічною практикою.

Впровадження в педагогічний процес методики застосування педагогічних комунікацій, буде позитивно впливати на формування професійної комунікації у майбутніх вчителів початкових класів.

Використання технологій інтерактивного навчання вимагає спеціальної форми організації пізнавальної розумової діяльності. Однією з багатьох пріоритетних цілей, які вони реалізують, є створення комфортних умов навчання. Кожен педагог має пам'ятати, що те, як він навчає, так само важливо, як і чого він навчає.

Отже, у професійній підготовці студентів педагогічне спілкування відбувається через застосування інтерактивних технологій навчання, також, ґрунтуватися на міждисциплінарному узагальненні філософських надбань і психолого-педагогічних умінь і навичок спілкування, які на практиці дають змогу розкрити сутність комплексної підготовки майбутнього вчителя початкових класів до процесу спілкування.

Література

1. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів.- К.: вид. центр "Академія" – 2001. – 576 с.
2. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посіб. – К.:ВЦ "Академія", 2006. – 256 с. (Альмамагер).
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. К.:Либідь 1997. – 376 с.
4. Каган М.С. Мир общения: Проблема межсубъектных отношений. – М.: Политиздат, 1988. – 315 с.
5. Комар О.А. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до застосування інтерактивних технологій. Теоретико-методичні аспекти. Монографія. – Умань: РВЦ "Софія", 2008. – 332с.
6. Підготовка майбутнього вчителя до впровадження педагогічних технологій: Навч. посіб./ О.М.Пехота, В.Д. Будак та ін.; За ред. І.Я.Зязюна, О.М.Пехоти. – К.: Вид. А.С.К., 2003. – 240с.
7. Побірченко Н.С. Інноваційні підходи до підготовки майбутніх учителів у контексті реформування системи вищої педагогічної освіти // Рідна школа. – 2003. – №3. – с.3-5.
8. Яковлев И.П. Ключи к общению. Основы теории коммуникаций. – СПб., "Авалон", "Азбука-классика", 2006. – 240с.

Аннотация. В статье автор рассмотрел основы коммуникативности педагога. Раскрыл проблему недостаточной подготовки учителей начальных классов относительно профессионально-педагогической коммуникации.

Ключевые слова: принципы коммуникативности, будущие педагоги, подготовка учителя начальных классов, профессионально педагогическая коммуникация.

Annotation. In the article an author considered basic principles of communicativeness of future teacher. Exposed the problem of insufficient preparation of teachers of initial classes in relation to professionally pedagogical communication.

Keywords: principles of communicativeness, future teachers, preparation of teacher of initial classes, professionally pedagogical communication.

УДК 378.147

Яворський А.А.

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ САМООРГАНІЗАЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВИКЛАДАЧА НА ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАКТИКАХ

Анотація. В статті розглядається модель формування професійної самоорганізації майбутнього викладача на педагогічних практиках.

Ключові слова: педагогічна практика, самоорганізації майбутнього викладача.

В умовах перебудови вищої школи значно зростають вимоги до поліпшення якості підготовки педагога. У зв'язку з цим важливе значення має новий підхід до організації і змісту педагогічної практики, сприяючої формуванню професійних якостей майбутнього педагога.

У всі часи як вчених, так і практичних працівників вищої педагогічної школи хвилювала проблема організації педагогічної практики. Щоб сьогодні говорити про педагогічну практику нам необхідно знати, які концепції педагогічної практики існували раніше.

Перші спроби побудови моделі педагогічної діяльності були зроблені Н.В.Кузьміною на початку сімдесятих років. Розглядаючи психолого-педагогічну структуру діяльності педагогів як віддзеркалення діяльності педагогічних систем, вона виділила п'ять структурних компонентів, що характеризують факт наявності педагогічної системи: цілі (виховні і освітні), навчальна інформація, засоби педагогічної комунікації студентів і педагога. Зв'язки структурних компонентів в динаміці, по концепції Н.В.Кузьміної, характеризують функціональні компоненти: гностичний, проєктувальний, конструктивний, організаційний.